

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР «МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ»**

**ТЕМАТИКА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
УЧАСНИКІВ ІІІ ЕТАПУ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНКУРСУ-ЗАХИСТУ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ РОБІТ
УЧНІВ – ЧЛЕНІВ МАН УКРАЇНИ**

**Відділення наук про Землю
2012–2015 роки**

Інформаційно-аналітичні матеріали

Київ – 2016

Упорядники:

З. Курлова, С. Швець

Відповідальні за випуск:

О. Лісовий, канд. філос. наук, С. Лихота

Тематика наукових досліджень учасників III етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів МАН України. Відділення наук про Землю. 2012–2015 роки : інформаційно-аналітичні матеріали / [упоряд. : З. Курлова, С. Швець; відп. за вип. : О. Лісовий, С. Лихота]. – К. : 2016. – 33 с.

У збірнику представлено інформаційно-аналітичні матеріали щодо тематики наукових досліджень учнів МАН у науковому відділенні наук про Землю. Подано загальний аналіз та перелік тем учасників III етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів МАН України у 2012–2015 роках. Розроблено орієнтовні перспективні теми досліджень у галузі географічних наук.

Для педагогічних працівників закладів системи МАН України, спеціалістів, які займаються організацією науково-дослідницької роботи учнівської молоді у відділенні наук про Землю.

ПЕРЕДМОВА

На сучасному етапі розвитку суспільства питання природокористування та екології, аерокосмічних досліджень Землі, проблеми в галузі використання природних ресурсів, кліматичні зміни планети не сходять з порядку денного провідних міжнародних організацій. Так, Конференція ООН з питань кліматичних змін, яка відбулась у листопаді – грудні 2015 року в Парижі, об'єднала зусилля світової спільноти навколо вирішення цих важливих проблем.

Техногенний та антропогенний вплив на природне середовище зумовлює зміни в екосистемі Землі. Тому виникає об'єктивна потреба постійного оновлення знань про нашу планету, винайдення нових технологій, виховання майбутньої наукової зміни й підготовки фахівців у цій галузі.

В освітньому просторі нашої держави вагоме місце належить розвитку природничих наук. Незаперечним підтвердженням цього є планомірна реалізація шкільної природничої освіти. Вивчення природничих дисциплін є необхідним компонентом становлення екологічної свідомості й мислення, вироблення правильної життєвої позиції, усвідомлення бережливого ставлення до природи.

Предметом, який формує світоглядне розуміння Землі, її географічної оболонки як природного, природно-техногенного середовища, є географія. Ця наука розвиває просторове мислення, розуміння важливості врахування територіальних відмінностей під час вирішення політичних та економічних проблем. Місце і роль географії у середній і вищій освіті мають відповідати її міжнародним змістовним і виховним принципам, що задекларовані в Міжнародній хартії географічної освіти. Викладання географії у середній загальноосвітній школі має бути органічно пов'язане з вищою школою, змістом і системою підготовки фахівців різних спеціальностей.

Своєрідним містком між середньою загальною і вищою освітою є навчання в системі Малої академії наук України. Завдяки розгалуженій освітній системі МАН України, яка дає змогу залучити до наукового пошуку обдарованих дітей з усіх куточків нашої країни, та наявності окремого відділення наук про Землю у структурі наукових відділень МАН вдається охопити значну кількість зацікавлених географією дітей. Щорічно у відділенні наук про Землю навчається понад 9 тисяч учнів, із них близько 5 тисяч беруть участь у I та II етапах Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів МАН України. Близько 100 переможців попередніх етапів беруть участь у III етапі цього конкурсу.

Наукове відділення наук про Землю Малої академії наук України здійснює низку заходів для підвищення рівня природничих знань у середовищі учнівської молоді. Сьогодні відділення наук про Землю МАН України складається із таких секцій: географія та ландшафтознавство; кліматологія та метеорологія, геологія, геохімія та мінералогія; гідрологія.

Основною складовою науково-дослідницької діяльності учнів – членів МАН України є підготовка і захист свого наукового проекту з обраної теми. Фіналісти конкурсного відбору мають змогу презентувати результати своїх наукових досліджень під час III етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів МАН України у відділенні наук про Землю.

Як переконливо свідчить набутий досвід, у процесі своїх наукових пошуків учні виконують низку складних завдань. Умовою їх успішного розв'язання є наявність відповідних знань та оволодіння основними методами наукового дослідження. Адже лише наполеглива, системна робота над обраною темою наукового дослідження дасть можливість написати конкурентоспроможну роботу і гідно презентувати її на всіх етапах Всеукраїнського конкурсу-захисту.

З метою висвітлення наукових зацікавлень у галузі наук про Землю пропонуємо Вашій увазі аналіз тем та загальний перелік учнівських науково-дослідницьких робіт, представлених на III етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту в період із 2012 по 2015 роки.

Аналізуючи теми науково-дослідницьких робіт, обрані учасниками III етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів МАН України у відділенні наук про Землю протягом останніх років, можна дійти висновку, що ці теми відповідають суті наукової проблеми та напряму роботи секцій. У роботах учні досліджують просторово-часові зв'язки між елементами територіальних (географічних) систем – природних, соціальних, економічних, інтегральних, кліматичних. Роботи учнів супроводжуються серіями картографічних матеріалів. Низка тем досліджень була пов'язана зі своєю місцевістю (селом, містом і їх найближчим оточенням) – територією, доступною учневі для безпосередніх спостережень.

Лабораторія хіміко-біологічних наук і наук про Землю Науково-методичного центру Національного центру «Мала академія наук України» постійно проводить огляд останніх тенденцій у галузі наук про Землю, здійснює моніторинг найактуальніших питань в області географічних знань проводить аналіз перспективних напрямів досліджень і найбільш актуальних тем досліджень, що їх обирають учні МАН. У цьому збірнику подано орієнтовну тематику наукових робіт для кожної секції відділення, розроблену у

тісній співпраці з науковцями Інституту географії НАН України, викладачами географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка та фахівцями відділення наук про Землю Комунального позашкільного навчального закладу «Київська Мала академія наук учнівської молоді».

СЕКЦІЯ «ГЕОГРАФІЯ ТА ЛАНДШАФТОЗНАВСТВО»

Ландшафтознавство як частина фізичної географії входить до системи фізико-географічних наук і становить ядро цієї системи. Природно, що між ландшафтознавством і фізико-географічними науками, які мають справу з різними компонентами геосистем, тобто геоморфологією, кліматологією, гідрологією, ґрунтознавством і біогеографією, існують тісні зв'язки. Кожна з цих наук внесла певний доробок у розвиток ландшафтознавства – відповідно до специфічної ролі цього компонента у формуванні географічного комплексу. Проте це не означає, що зв'язки мають односторонній характер. У міру розвитку ідеї природного територіального комплексу ця ідея набувала дедалі більшого методологічного значення для всієї системи фізико-географічних наук, її покладено в основу ландшафтного підходу до вивчення окремих компонентів. По суті, саме ландшафтний підхід, що вимагає вивчати клімат, ґрунти й інші компоненти як структурні частини природного географічного комплексу, об'єднує всі географічні науки в єдину систему.

Юні науковці секції на заняттях розглядають походження, структуру, зміни, просторову диференціацію та інтеграцію ландшафтів, а також їх окремі властивості, взаємозв'язки елементів і морфологічних частин, їх зміни під впливом природних і антропогенних чинників. У ході наукових досліджень вони розробляють теоретичні основи раціонального природокористування, охорони природи.

Теми переважної більшості робіт у секції «Географія та ландшафтознавство» були присвячені: розвитку зеленого туризму в Україні; використанню альтернативних джерел енергії України загалом та окремих її регіонів; соціальним проблемам суспільства, пов'язаним зі шкідливими звичками; демографічній ситуації України та регіонів; питанням розвитку регіональних промислових підприємств, проблемам міського транспорту.

**Теми науково-дослідницьких робіт учнів МАН України
у секції «Географія та ландшафтознавство» за роками**

№ з/п	Тема науково-дослідницької роботи	Прізвище, ім'я, по батькові учня, область (місто)	Місце
2012 рік			
1	Дослідження ландшафтів гірського масиву Тирке з використанням методу дистанційного зондування землі	Угарова Анна Сергіївна, АР Крим	
2	Сучасний стан озера Сомино	Шульгач Олександр Сергійович, Волинська обл.	II
3	Сучасні геоморфологічні процеси на території дослідного господарства «Рокині» Луцького району Волинської області	Гловацька Марія Василівна, Волинська обл.	III
4	Демографічний аналіз та проблема професійного вибору випускників 11-х класів міста Жовті Води	Гаврилюк Олексій Костянтинівич, Дніпропетровська обл.	II
5	Промисловий туризм Донеччини та його роль у розвитку економіки України	Матковська Дар'я Костянтинівна, Донецька обл.	III
6	Аналіз виробничої діяльності промислових підприємств міста Новограда-Волинського	Ліберда Михайло Володимирович, Житомирська обл.	
7	Нерудні корисні копалини Закарпаття	Тербан Ганна Вікторівна, Закарпатська обл.	
8	Розвиток та перспективи туристичної галузі Запорізького краю	Плахтій Анастасія Михайлівна, Запорізька обл.	
9	Еколого-географічна оцінка антропогенного впливу на річку Печенігу	Мацьків Ірина Василівна, Івано-Франківська обл.	
10	Комплексна характеристика Південного Бугу та його приток в межах Гайворонського району	Петренко Вікторія Вікторівна, Кіровоградська обл.	
11	Яготинщина: минуле, сьогодення, перспективи (географічний аспект)	Шубчинська Ангеліна Анатоліївна, Київська обл.	
12	Туристсько-рекреаційна діяльність як ресурс розвитку територій локального рівня (на прикладі Кременського району Луганської області)	Балашова Олена Юріївна, Луганська обл.	III
13	Екологічні проблеми української частини басейну р. Західний Буг	Боднар Петро Ігорович, Львівська обл.	I
14	Актуальні проблеми міграції у Львівській області	Данильченко Наталія Олександрівна, Львівська обл.	III
15	Аналіз кліматичних показників у м. Миколаєві за останні 40 років	Шишлевський Артем Сергійович, Миколаївська обл.	III
16	Динаміка геодемографічного процесу в Одеському регіоні	Ляшкова Олександра Олексіївна, Одеська обл.	
17	Ландшафтно-екологічний аналіз території заказника «Географічний центр Полтавщини»	Остапенко Станіслав Олегович, Полтавська обл.	III
18	Ландшафтно-рекреаційна оцінка штучної водойми – Басівкутське озеро	Войчишин Олексій Валентинович, Рівненська обл.	
19	Соціально-демографічна характеристика міста Конотоп	Довгаль Анастасія Романівна, Сумська обл.	III

20	Відродження природних, історичних особливостей та господарської діяльності населення Залозеччини в топонімах і мікротопонімах	Карп Борис Володимирович, Тернопільська обл.	
21	Географія сільськогосподарських культур України та використання методів математичної статистики у визначенні їх урожайності	Біла Катерина Андріївна, Харківська обл.	III
22	Процес ісламізації Європи у контексті євроінтеграції України	Кулик Ганна Ігорівна, Херсонська обл.	
23	Особливості функціонування транспортної системи міста Кам'янця-Подільського	Мельник Юрій Олександрович, Хмельницька обл.	
24	Особливості формування сучасних антропогенних ландшафтів Маньківщини	Цимбал Владислав Васильович, Черкаська обл.	II
25	Сакральньо-туристичний потенціал Чернівецької області	Галюк Марина Михайлівна, Чернівецька обл.	II
26	Мікроклімат середнього міста на прикладі міста Прилуки	Тишкевич Богдан Ігорович, Чернігівська обл.	
27	Проблема малих рік великого міста (на прикладі річки Дарниця)	Кирилюк Олена Ігорівна, м. Київ	I
2013 рік			
1	Геоекологічний аналіз туристсько-екскурсійної діяльності на території Великої Ялти	Єкшина Марія Дмитрівна, АР Крим	
2	Сучасний стан та перспективи розвитку українського села (на прикладі Вінницької області)	Дуднік Іван Романович, Вінницька обл.	II
3	Суспільно-географічна оцінка соціального сирітства у Волинській області	Гапон Анастасія Ігорівна, Волинська обл.	
4	Класифікація та географічна характеристика антропогенних ландшафтів міста Жовті Води	Якубовська Любов Олександрівна, Дніпропетровська обл.	
5	Розробка моделі сталого розвитку міста та механізмів її запровадження (на прикладі м. Донецька)	Березіна Поліна Олексіївна, Донецька обл.	I
6	Розвиток сільського зеленого туризму в селі Городське, реалії та перспективи	Кравченко Марина Володимирівна, Житомирська обл.	III
7	Ландшафтно-рекреаційний потенціал Національного природного парку «Синевир»	Андрусак Марія Василівна, Закарпатська обл.	
8	Сучасні демографічні тенденції сільського населення с. Переслав	Алавацький Андрій Володимирович, Запорізька обл.	
9	Економічна оцінка природно-ресурсного потенціалу Івано-Франківської області (економіко-географічний аспект)	Качурак Карина Василівна, Івано-Франківська обл.	III

10	Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку сільського зеленого туризму в Україні (на прикладі Кіровоградської області)	Кролік Валерія Степанівна, Кіровоградська обл.	III
11	Індустрія дозвілля як ресурс розвитку регіону локального рівня (на прикладі Кремінського району Луганської області)	Балашова Олена Юріївна, Луганська обл.	II
12	Розвиток України та Польщі наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття: порівняльна суспільно-географічна характеристика	Лабінська Лілія Степанівна, Львівська обл.	
13	Картографічне моделювання рельєфу Первомайського району Миколаївської області	Мовчан Катерина Олексіївна, Миколаївська обл.	
14	Формування професійного геопростору	Кузьміна Анастасія Олексіївна, Одеська обл.	
15	Топонімічна система Опішні та її округи: ландшафтно-географічний аналіз	Рашевська Катерина Євгенівна, Полтавська обл.	III
16	Природничо-географічні дослідження Рівненської області (кінець ХVІІІ ст. – 1991 р.)	Доброчинська Наталія Сергіївна, Рівненська обл.	
17	Комплексна характеристика економічного потенціалу Роменського району	Молодика Владислав Петрович, Сумська обл.	III
18	Туризм Гусятинщини: сучасний стан та перспективи розвитку	Попович Юлія Андріївна, Тернопільська обл.	III
19	Фізико-географічні особливості Сіверського Дінця та динаміка змін його руслової частини в районі села Петрівське Харківської області	Норцова Анна Вікторівна, Харківська обл.	
20	Характеристика годонімів Новотроїцького району Херсонської області	Куліцька Неля Віталіївна, Херсонська обл.	III
21	Зміни розвитку машинобудівної галузі Хмельницької області за останнє десятиліття та її модернізація	Сурник Петро Миколайович, Хмельницька обл.	II
22	Особливості формування сучасних антропогенних ландшафтів Маньківщини	Цимбал Владислав Васильович, Черкаська обл.	I
23	Суспільно-географічні аспекти територіальних відмін якості знань з географії в Чернівецькій області (на матеріалах зовнішнього незалежного оцінювання)	Чубрей Христина Юріївна, Чернівецька обл.	II
24	Зменшення енергозалежності України шляхом використання джерел енергії та енергозберігаючих технологій	Конопля Ярослав Юрійович, Чернігівська обл.	
25	Вивчення природних комплексів у шкільному курсі географії (на прикладі ущелини Чігінтра півострова Крим)	Павлов Георгій Олександрович, м. Київ	

26	Географія зеленого туризму у Криму: пошук нових форм	Приходько Злата Віталіївна, м. Севастополь	
2014 рік			
1	Ландшафтно-рекреаційне районування території ПБК	Єкшина Марія Дмитрівна, АР Крим	
2	Фізико-географічні чинники формування ґрунтового покриву Поділля (на прикладі Барського району)	Дікун Юлія Володимирівна, Вінницька обл.	
3	Стан розвитку ріпаківництва у Волинській області	Лихач Діана Сергіївна, Волинська обл.	III
4	Вплив географічних особливостей на історико-географічний розвиток медичної системи міста Жовті Води	Сірий Богдан Сергійович, Дніпропетровська обл.	II
5	Комплексна характеристика біологічної пам'ятки природи «Ступки-Голубовські». Особливості природи та відновлення	Овчаренко Ганна Юріївна, Донецька обл.	
6	Використання підземних вод для забезпечення питною водою населення міста Житомира	Левченко Ірина Вікторівна, Житомирська обл.	III
7	Рекреаційний комплекс Карпатського регіону	Андрусак Марія Василівна, Закарпатська обл.	
8	Використання геоінформаційних систем і технологій у географії	Артюх Владислав Олександрович, Запорізька обл.	
9	Особливості демографічних процесів населення, на прикладі селища Гостомель	Балашова Аліна Олександрівна, Київська обл.	
10	Розвиток інноваційного потенціалу України на прикладі Кіровоградської області	Болюк Михайло Олександрович, Кіровоградська обл.	
11	Географія релігійної сфери Сихівського району міста Львова	Облогіна Юлія Олександрівна, Львівська обл.	III
12	Природне залягання гранітів в Первомайському районі Миколаївської області, їх наявність, об'єм і перспективи розробки в сучасних умовах	Будуров Микола Ігорович, Миколаївська обл.	
13	Народні географічні назви на Полтавщині як відображення процесу освоєння ландшафтів	Рашевська Катерина Євгеніївна, Полтавська обл.	I
14	Еколого-географічний аналіз ґрунтів схилових геокомплексів (на прикладі відрізка басейну р. Случ, Березнівський район)	Лисюк Катерина Володимирівна, Рівненська обл.	
15	Суспільно-географічні напрямки оптимізації структури господарського комплексу Роменського району в контексті стратегії сталого розвитку	Молодика Владислав Петрович, Сумська обл.	II
16	Економічний та соціальний розвиток малих міст України (на прикладі міста Підгайці)	Головацька Олена Іванівна, Тернопільська обл.	III

17	Сучасні проблеми зеленого туризму в Україні та перспективи його розвитку	Спренне Віра Володимирівна, Харківська обл.	III
18	Проблема забезпечення питною водою селища Зеленівка міста Херсона	Васильковська Марина Олександрівна, Херсонська обл.	
19	Характеристика підприємства «Оболонь» «Красилівське» як одного з найпотужніших в харчовій галузі Хмельниччини	Сурник Петро Миколайович, Хмельницька обл.	I
20	Пам'ятники Тарасу Григоровичу Шевченку як рекреаційні ресурси	Шевченко Марія Павлівна, Черкаська обл.	
21	Географічні особливості формування соціальних негараздів населення в етноконтактному регіоні (на матеріалах Чернівецької області)	Ююкіна Марина Петрівна, Чернівецька обл.	III
22	Сучасний стан та перспективи використання альтернативних джерел енергії в Україні	Полулях Володимир Романович, Чернігівська обл.	II
23	Суспільно-географічні аспекти територіальних відмін поширення асоціальних явищ в контексті якості життя населення	Небожак Ярослав Іванович, м. Київ	II
24	Сучасний стан і перспективи розвитку сільського туризму в Криму	Гризна Анастасія Дмитрівна, м. Севастополь	
2015 рік			
1	Сучасний стан та перспективи розвитку українського села (на прикладі сіл Вінниччини)	Дуднік Іван Романович, Вінницька обл.	
2	Сучасні умови функціонування еолового природного комплексу біля села Городилець	Жигаревич Оксана Олександрівна, Волинська обл.	III
3	Аналіз стадій та наслідків урбанізації на Дніпропетровщині	Сидор Аліна Дмитрівна, Дніпропетровська обл.	III
4	Вплив ендегенних та екзогенних процесів на формування поверхні Мукачівського району	Симинець Сільвія Степанівна, Закарпатська обл.	
5	Перспективи розвитку вітроенергетики в Запорізькій області та охорона природних комплексів	Хахаміді Анастасія Ігорівна, Запорізька обл.	III
6	Найпоширеніші стихійні явища на території України. Зсув ґрунту у селі Гвізд	Гуменюк Тетяна Миколаївна, Івано-Франківська обл.	
7	Просторово-часові закономірності формування електоральної рубіжності в Україні (на прикладі Кіровоградської області)	Гальченко Павло Сергійович, Кіровоградська обл.	II
8	Туристичні стежки Приірпіння	Околот Аліна Олександрівна, Київська обл.	

9	Розвиток туризму в Україні та аналіз його сучасного стану	Андрієнко Єлизавета Сергіївна, Луганська обл.	
10	Суспільно-географічне дослідження Сокальсько-Жовківської єпархії УГКЦ	Облогіна Юлія Олександрівна, Львівська обл.	III
11	Рекреаційний потенціал Миколаївської області як передумова розвитку туристичного бізнесу Миколаївщини	Автенюк Марина Вікторівна, Миколаївська обл.	
12	Історія формування виробництва будівельних матеріалів Арцизького району, його сучасний стан, проблеми та перспективи подальшого розвитку	Стоянова Олена Миколаївна, Одеська обл.	
13	Аналіз системи розселення сільського населення Кременчуцького району	Крамаренко Ольга Володимирівна, Полтавська обл.	II
14	Фестивальний туризм у системі рекреаційно-туристської діяльності Рівненщини	Ручка Петро Миколайович, Рівненська обл.	
15	Оцінка вітрового потенціалу території міста Конотоп	Зубко Аліна Сергіївна, Сумська обл.	III
16	Передумови та сучасний стан розвитку цукробурякового виробництва в Лановецькому районі Тернопільської області	Білик Мар'яна Романівна, Тернопільська обл.	
17	Зовнішньоторговельна діяльність у Харківському регіоні	Онопрієнко Олексій Євгенович, Харківська обл.	
18	Фактори розміщення трудових ресурсів потенціалу Бериславського району	Кашуба Ляна Володимирівна, Херсонська обл.	
19	Особливості поширення та динаміка змін техногенних ландшафтів Маньківщини (Черкаська область)	Іщенко Світлана Володимирівна, Черкаська обл.	III
20	Суспільно-географічні особливості формування соціальної безпеки транскордонних регіонів України (на прикладі Чернівецької області)	Дімітращук Богдан Дмитрович, Чернівецька обл.	I
21	Велорух – запорука туристичного та екологічного здоров'я міста Чернігова	Морський Тимофій Андрійович, Чернігівська обл.	III
22	Територіальна організація міського комунального громадського пасажирського транспорту великого міста	Нагорний Тимофій Володимирович, м. Київ	II

Орієнтовні теми досліджень учнів МАН України у секції «Географія та ландшафтознавство»

1. Зміни у розміщенні провідної галузі господарства України (галузь за вибором учня).
2. Розвиток автомобільного транспорту і його вплив на довкілля.
3. Особливості географії сучасної сфери послуг (на прикладі закладів громадського харчування).
4. Сучасна спеціалізація сільського господарства (галузь за вибором учня).
5. Зміни в ієрархії міст України.
6. Регіональна система розселення (обрана місцевість).
7. Розбудова закладів сфери рекреації і відпочинку в регіоні (обрана місцевість).
8. Особливості розміщення закладів вищої освіти в Україні.
9. Антропогенні ландшафти великих міст України (місто за вибором учня).
10. Вплив екологічних проблем адміністративного району (район за вибором учня) на якість життя населення в ньому.
11. Значення ландшафтних парків України у збереженні довкілля та рекреації (парк за вибором учня).
12. Значення заповідників у збереженні довкілля (заповідник за вибором учня).
13. Сучасне сільське розселення в Україні – регіональні особливості (регіон за вибором учня).
14. Розвиток галузі харчової промисловості в регіонах України (регіон за вибором учня).
15. Агрохолдинги – основні виробники товарної продукції в Україні (агрохолдинг за вибором учня).
16. Сучасні негативні природні процеси та їх вплив на ландшафти регіонів України (обрана місцевість).
17. Вплив основних центрів забруднення довкілля у регіонах України на людський розвиток (обрана місцевість).
18. Розвиток малої енергетики в регіонах України (обрана місцевість).

СЕКЦІЯ «КЛІМАТОЛОГІЯ ТА МЕТЕОРОЛОГІЯ»

Метеорологія та кліматологія – це комплексна наука про Землю, яка фізико-математичними методами вивчає атмосферні явища та процеси в нижній атмосфері (метеорологія) та умови формування при цьому погоди і клімату Землі (кліматологія).

Метеорологія (від грец. *метеор* – небесні явища і *логос* – наука) – це наука про атмосферу, про її будову, властивості й фізичні процеси, що в ній відбуваються. Метеорологія – багатогалузева наука, одна з геофізичних наук. Кожна її дисципліна своєрідна і спеціалізується на вивченні певних питань. Так, фахівці з кліматології – важливої галузі метеорології – вивчають клімат земної кулі (загальна кліматологія), встановлюють причини й особливості його формування, можливі зміни (генетична кліматологія), вплив на клімат рельєфу, водойм, міст, лісів (мікрокліматологія).

На заняттях секції учні дізнаються про сучасні дослідження у галузі метеорології та кліматології, які перебувають у центрі інформаційних повідомлень у засобах масової інформації. Саме останні дослідження в галузі кліматології та метеорології спроможні пролити світло на майбутнє нашої планети і життя на ній з огляду на реальні та потенційні кліматичні зміни. У цьому на сьогодні полягає їхня місія. І юні кліматологи у своїх наукових дослідженнях намагаються дати відповідь на запитання про те, що ж буде з нашою планетою завтра.

Значну кількість тем наукових досліджень у секції «Кліматологія та метеорологія» було присвячено питанням глобальних змін клімату і їх впливу на режим температури, вологості, інші показники погоди; впливу антропогенного чинника на формування мікрокліматичних особливостей великих міст, регіонів України; впливу погодних умов на урожайність сільськогосподарських культур; мікрокліматичним особливостям місцевості та їх динаміці.

**Теми науково-дослідницьких робіт учнів МАН України
у секції «Кліматологія та метеорологія» за роками**

№ з/п	Тема науково-дослідницької роботи	Прізвище, ім'я, по батькові учня, область (місто)	Місце
2012 рік			
1	Особливості просторово-часового розподілу температури та опадів над територією міста Луцька	Савчук Андрій Володимирович, Волинська обл.	II
2	Характеристика особливостей клімату смт Міжгір'я Закарпатської області	Фединишинець Ганна Василівна, Закарпатська обл.	
3	Аналіз ефективності використання метеорологічних показників для альтернативної енергетики (на прикладі с. Ямниця)	Слободян Вадим Михайлович, Івано-Франківська обл.	III
4	Аналіз небезпечних атмосферних явищ на території Львівщини впродовж останніх 5 років	Тирусь Юлія Богданівна, Львівська обл.	
5	Клімат Гадяча	Мак Аліна Олегівна, Полтавська обл.	
6	Оцінка біокліматичних умов міста Сарни Рівненської області	Заремба Даниїл Вікторович, Рівненська обл.	III
7	Динаміка метеорологічних показників у м. Конотоп Сумської області	Горшеніна Євгенія Олександрівна, Сумська обл.	III
8	Роль великого промислового міста в кліматотвірних процесах та змінах клімату (на прикладі м. Харкова)	Цехмістрова Юлія Вікторівна, Харківська обл.	I
9	Особливості перебігу несприятливих метеорологічних явищ та процесів на території Чернівецької області	Ротар Наталія Анатоліївна, Чернівецька обл.	
10	Особливості сучасних кліматичних умов Прилук та справджуваність прикмет погоди	Романець Ольга Олександрівна, Чернігівська обл.	
11	Прогнозування кліматичних змін за народними прикметами (на прикладі Києва)	Луканьова Ольга Юріївна, м. Київ	
12	Зміни температур поверхневих течій південної півкулі Землі, що входять до складу глобального теплового океанічного конвеєра при сучасному потеплінні клімату	Бабічева Еліна Сергіївна, м. Севастополь	

2013 рік			
1	Вплив мезокліматичних факторів на проростання лісового покриву ялтинського гірського амфітеатру	Бучко Ілля Анатолійович, АР Крим	III
2	Аналіз кліматичних змін та прогнозування їх впливу на водні об'єкти на прикладі Донецької області	Панков Марк Валерійович, Донецька обл.	
3	Мікрокліматичні особливості Закарпаття	Срібна Кароліна Вікторівна, Закарпатська обл.	
4	Зміна температур і режиму зволоження міста Енергодара	Грамович Олеся Миколаївна, Запорізька обл.	
5	Автономна система реєстрації та опрацювання метеорологічних даних	Новак Василь Мирославович, Івано-Франківська обл.	
6	Характеристика вітрового режиму Тетіївського району	Гарбар Наталія Володимирівна, Київська обл.	
7	Просторово-часовий розподіл гроз над містом Кіровоград	Стрельцова Анастасія Василівна, Кіровоградська обл.	
8	Топотермічні властивості м. Львова та околиць	Нікітіна Софія Михайлівна, Львівська обл.	
9	Порівняльний аналіз клімату Гадяча	Мак Аліна Олегівна, Полтавська обл.	II
10	Медико-кліматична характеристика Сарненського району	Заремба Даниїл Вікторович, Рівненська обл.	II
11	Динаміка кліматичних показників у місті Конотоп Сумської області	Горшеніна Євгенія Олександрівна, Сумська обл.	I
12	Особливості вітрового режиму на території Харківської області	Заєв Андрій Олександрович, Харківська обл.	III
13	Порушення кліматичної рівноваги на глобальному та регіональному рівнях	Іщенко Світлана Володимирівна, Черкаська обл.	
14	Особливості формування топокліматів у с. Комарів Кельменецького району Чернівецької області	Паладійчук Олег Сергійович, Чернівецька обл.	
15	Проблеми забруднення атмосферного повітря на прикладі Києва	Січкач Микола Миколайович, м. Київ	
16	Зміни розподілу середньорічної температури поверхні Атлантичного океану при сучасному потеплінні клімату	Бабічева Еліна Сергіївна, м. Севастополь	

2014 рік			
1	Спостереження за хмарами в осінній період в місті Ялті	Корявих Таїсія Олексіївна, АР Крим	
2	Тумани Вінниці	Коба Юлія Олегівна, Вінницька обл.	II
3	Регіональний прояв глобального потепління (на прикладі м. Луцька)	Тарасюк Тарас Федорович, Волинська обл.	III
4	Характеристика кліматичних умов Хустщини	Іванюк Владислав Юрійович, Закарпатська обл.	
5	Прогнозування температур та режиму зволоження міста Енергодара	Грамович Олеся Миколаївна, Запорізька обл.	
6	Аналіз кліматичних умов нашого регіону в контексті глобальних кліматичних змін	П'ятенко Тетяна Сергіївна, Київська обл.	
7	Динаміка опадів в центральній частині Кіровоградської області	Середа Аліна Олексіївна, Кіровоградська обл.	
8	Режим снігового покриву в Чорногірському масиві Українських Карпат	Нікітіна Софія Михайлівна, Львівська обл.	III
9	Аналіз змін клімату в місті Полтава в літній сезон у період 1991–2013 років порівняно з попереднім кліматичним періодом 1961–1990 років	Запорізька Ірина Сергіївна, Полтавська обл.	III
10	Клімато-рекреаційний потенціал Рівненської області: комплексна оцінка	Шевчук Софія Валеріївна, Рівненська обл.	III
11	Закономірності вітрового режиму м. Конотоп за даними багаторічних спостережень	Зубко Аліна Сергіївна, Сумська обл.	II
12	Прояви глобального потепління та зміни в кліматі Збаражчини	Пришляк Ярина Богданівна, Тернопільська обл.	
13	Вплив погодно-кліматичних умов на стан та урожайність сільськогосподарських культур на прикладі Чугуївського району Харківської області	Гречко Анна Віталіївна, Харківська обл.	II
14	Вплив господарської діяльності на мікроклімат міста Золотоноші Черкаської області	Доценко Олександр Костянтинівич, Черкаська обл.	
15	Особливості динаміки багаторічних показників температур повітря та опадів у м. Чернівці	Чернятинський Максим Сергійович, Чернівецька обл.	I
16	Несприятливі атмосферні явища в Київській області. Грози	Попович Катерина Юрійвна, м. Київ	

2015 рік			
1	Зміна температури повітря і циркуляція повітряних мас в умовах прояву глобального потепління (на прикладі м. Луцька)	Тарасюк Тарас Федорович, Волинська обл.	III
2	Метеорологічні спостереження на метеостанції Нижній Студений	Рогач Олександр Дмитрович, Закарпатська обл.	
3	Антропогенні фактори мікроклімату міста Запоріжжя	Хапрова Дар'я Володимирівна, Запорізька обл.	III
4	Кліматичні зміни умов вирощування агрокультур в Кіровоградській області	Середа Аліна Олексіївна, Кіровоградська обл.	
5	Вітроенергетичний потенціал Львівської області	Нікітіна Софія Михайлівна, Львівська обл.	III
6	Аматорські метеорологічні дослідження верхньої атмосфери	Долженков Олександр Олегович, Одеська обл.	
7	Аналіз динаміки кліматичних сезонів м. Кременчук початку XXI століття	Хорошун Владислав Миколайович, Полтавська обл.	
8	Небезпечні й стихійні метеорологічні явища та їх динаміка на території Конотопського району	Куций Святослав Андрійович, Сумська обл.	I
9	Дослідження впливу зміни температурно-вологісного режиму на водний режим річки Сіверський Донець	Дмитрієв Святослав Станіславович, Харківська обл.	III
10	Особливості перебігу атмосферних явищ на території міста Чернівці	Славути Богдан Ігорович, Чернівецька обл.	
11	Біокліматична оцінка комфортності території Черкаської області	Хільчевська Анастасія Ростиславівна, м. Київ	II

**Орієнтовні теми досліджень учнів МАН України
у секції «Кліматологія та метеорологія»**

1. Вплив температури на вміст формальдегіду у повітрі великого міста (місто чи регіон за вибором учня).
2. Динаміка температурного режиму (місцевість за вибором учня).
3. Низькотемпературні аномалії в термічному режимі (регіон за вибором учня).
4. Зміна вітрового режиму на антарктичній станції «Академік Вернадський».
5. Вплив Карпатських гір на кількість опадів у теплий період.
6. Тенденції зміни стану якості атмосферного повітря міста (місто за вибором учня).
7. Біокліматична оцінка комфортності території (територія дослідження за вибором учня).
8. Зміни клімату в місті (місто за вибором учня) за період між 19__–20__ рр.
9. Вплив сонячної радіації на формування теплового режиму та мікроклімату житлових приміщень (місто за вибором учня).
10. Вплив антропогенного чинника на радіаційний режим міста (місто за вибором учня).
11. Динаміка радіаційного режиму міста (місто за вибором учня) за період між 19__–20__ рр.
12. Вплив мікрокліматичних особливостей на добовий хід амплітуди температури повітря (регіон дослідження за вибором учня).
13. Вплив місцевих умов на строки настання і закінчення заморозків.
14. Динаміка кількості опадів у місті (місто за вибором учня) за період між 19__–20__ рр.
15. Багаторічна динаміка опадів в умовах сучасного клімату (на прикладі обраного учнем регіону).
16. Просторово-часовий розподіл засух в Україні в період глобального потепління.
17. Вплив зміни клімату на умови життєдіяльності та здоров'я населення України.
18. Особливості річного ходу дуже сильного дощу на території (територія обрана учнем) за період між 19__–20__ рр.
19. Особливості річного ходу сильних хуртовин на території (територія обрана учнем) за період між 19__–20__ рр.
20. Вплив рельєфу на число днів з туманом (на прикладі обраної учнем території).

СЕКЦІЯ «ГЕОЛОГІЯ, ГЕОХІМІЯ ТА МІНЕРАЛОГІЯ»

Геологія займається вивченням надр Землі. Основне завдання геології полягає у вивченні будови та складу й історії розвитку Землі, насамперед верхньої оболонки літосфери. Із зростанням відомостей про Землю з геології виокремилася низка споріднених наук: мінералогія, петрографія, динамічна геологія, геотектоніка, палеонтологія, історична геологія, геоморфологія, геохімія, геофізика тощо.

Геологічні науки висвітлюють певне коло питань, а саме:

- 1) науки, що вивчають речовинний склад Землі, – мінералогія, петрографія;
- 2) науки про будову Землі та процеси, які в ній відбуваються, – геотектоніка, динамічна геологія, вулканологія, сейсмологія, геологія моря;
- 3) науки, які вивчають історію Землі, – палеонтологія, історична геологія, палеогеографія;
- 4) науки прикладного характеру – вчення про корисні копалини, гідрогеологія, інженерна геологія тощо.

На заняттях секції в учнів формується діалектико-матеріалістичний світогляд, адже саме геологія пояснює утворення Землі як планети, походження і розвиток життя на ній, рух і вічність матерії. Отримані знання дають юним науковцям можливість пояснити катастрофічні процеси, які відбуваються в надрах і на поверхні Землі: діяльність вулканів, виникнення землетрусів, зсувів.

Пріоритетними напрямками наукових робіт учнів МАН у секції «Геологія, геохімія та мінералогія» є дослідження щодо перспективних родовищ корисних копалин в Україні та регіонах, стану родовищ і можливості їх використання; геологічних процесів в Україні та її регіонах у наш час і в минулому; геолого-геоморфологічних процесів на узбережжях Азовського і Чорного морів, у річкових долинах.

**Теми науково-дослідницьких робіт учнів МАН України
у секції «Геологія, геохімія та мінералогія» за роками**

№ з/п	Тема науково-дослідницької роботи	Прізвище, ім'я, по батькові учня, область (місто)	Місце
2012 рік			
1	Донні відклади озера Неретва (Турійський район Волинської області)	Войтюк Ольга Юріївна, Волинська обл.	
2	Динаміка складу води в каналі Сіверський Донець – Донбас та її вплив на здоров'я людини	Стрій Єлизавета Олександрівна, Донецька обл.	III
3	Залізисті кварцити Васинівського залізорудного родовища	Щебет Едуард Ігорович, Запорізька обл.	
4	Доцільність розробки Верхньострунського родовища кам'яної солі	Калинюк Вікторія Зиновіївна, Івано-Франківська обл.	III
5	Геоекологічний аналіз поверхневих та підземних вод у верхів'ях басейну річки Західний Буг	Штойко Софія Павлівна, Львівська обл.	
6	Охорона геолого-гідрологічних об'єктів на урбанізованих територіях (на прикладі м. Львова)	Машталір Юрій Васильович, Львівська обл.	II
7	Підтоплення населених пунктів Одещини: діяльність і перспективи (на прикладі Кілійського, Татарбунарського і Тарутинського районів)	Медведева Ольга Олегівна, Одеська обл.	
8	Гемологічна характеристика джеспілітів горішньоплавнівського родовища залізних руд	Гармаш Владислав Євгенійович, Полтавська обл.	II
9	Радіаційно-гігієнічна оцінка гранітів північно-західного схилу Українського кристалічного щита в межах Сарненського району	Бутило Денис Вікторович, Рівненська обл.	I
10	Гора Кремінець як визначна геологічна пам'ятка та об'єкт краєзнавчих екскурсій Харківщини	Распопова Дарина Андріївна, Харківська обл.	
11	Каньйони як шедеври роботи текучих вод	Кропивка Микола Володимирович, Черкаська обл.	
12	Голоценові сейсмодислокації с. Комарів Кельменецького району	Телешман Віктор Іванович, Чернівецька обл.	III
13	Геолого-економічна оцінка декоративно-облицювальних гранітів Ємельянівського родовища Житомирської області	Кладкова Олександра Олександрівна, м. Київ	III
14	Виходи газу і пов'язані з ними сучасні карбонатні споруди у Ласпінській бухті як прояв дегазації надр	Шик Катерина Миколаївна, м. Севастополь	

2013 рік			
1	Дослідження науково-рекреаційного потенціалу геологічних пам'яток природи району міста Сімферополя	Карасьова Олена Максимівна, АР Крим	
2	Перспективні добування міді на Ратнівщині	Полівода Дмитро Богданович, Волинська обл.	
3	Речовинна характеристика топазового шламу та продуктів його спікання	Чорноусов Олександр Сергійович, Дніпропетровська обл.	
4	Геологічні та біогеохімічні аспекти формування ґрунтів та їх наслідки для формування степових фітоценозів	Шалабаєв Владислав Дмитрович, Донецька обл.	
5	Геодинамічні процеси в Закарпатському внутрішньому прогині та їх вплив на сейсмічність	Роспопа Павло Петрович, Закарпатська обл.	
6	Мінералого-петрографічна характеристика залізних руд Корсакського родовища	Щебет Едуард Ігорович, Запорізька обл.	III
7	Форми альпійського рельєфу Чорногори	Романів Любомир Іванович, Івано-Франківська обл.	III
8	Геологічні ресурси розвитку будівельного комплексу Білоцерківщини	Костьович Анна Миколаївна, Київська обл.	III
9	Створення нової – літєвої галузі промисловості України на базі освоєння Полохівського родовища в Кіровоградській області	Ніколаєва Лідія Геннадіївна, Кіровоградська обл.	
10	Використання GIS-технологій при дослідженні геологічних пам'яток м. Львова та околиць	Малець Олег Степанович, Львівська обл.	
11	Гемолого-економічна оцінка джеспілітів Горішньоплавнівського родовища залізних руд	Гармаш Владислав Євгенійович, Полтавська обл.	I
12	Підземні води Кореччини: властивості, використання, охорона	Борисюк Вікторія Володимирівна, Рівненська обл.	
13	Геологічна будова корінного берега річки Ворскли у районі села Доброславівка	Пшеничка Богдан Володимирович, Сумська обл.	II
14	Природні мінеральні пігменти Харківської області та їх практичне використання	Локтіонова Марина Сергіївна, Харківська обл.	II
15	Екзогенні геологічні процеси на Черкащині	Кропивка Поліна Володимирівна, Черкаська обл.	
16	Геолого-структурна характеристика зсувних процесів у селі Черногузи Вижницького	Проданюк Дмитро Миколайович,	III

	району Чернівецької області	Чернівецька обл.	
17	Нові знахідки бурштину в нижньоолігоценових відкладах берегових схилів Київського водосховища	Савченко Михайло Юрійович, м. Київ	II
18	Геракліти як осадово-ендогенні продукти палеодегазації надр та їх поширення у міценових відкладаннях Гераклейського півострова	Дем'яненко Наталя Олегівна, м. Севастополь	III
2014 рік			
1	Сейсмічна ситуація на Південному березі Криму	Єрпалов Геннадій Геннадійович, АР Крим	
2	Геоекологічні особливості Пустомитівського родовища будівельних пісків	Поліщук Ольга Василівна, Волинська обл.	
3	Розробка он-лайн карти родовищ та проявів камнесамоцвітної сировини України	Шпрінгер Олексій Сергійович, Дніпропетровська обл.	III
4	Прояви напівдорогоцінних та дорогоцінних мінералів Донецького економічного району	Кендюхов Ігор Олександрович, Донецька обл.	I
5	Геологічна будова, розвиток і проблеми металогенії Українського щита	Козлов Дмитро Євгенович, Запорізька обл.	
6	Виявлення й радіаційний моніторинг виходів на денну поверхню кристалічних докембрійських порід в межах Володарського району	Горковенко Оксана Петрівна, Київська обл.	III
7	Оптимізація радіаційно-гігієнічної оцінки Лозоватського родовища керамічних пегматитів у Кіровоградській області	Ніколаєва Лідія Геннадіївна, Кіровоградська обл.	
8	Пісковий кальцит – індикатор зміни клімату	Остапчук Юлія Ярославівна, Львівська обл.	
9	Попередня розвідка родовищ підземних вод Миколаївської області для водопостачання міста Миколаєва	Іващенко Крістіна Вікторівна, Миколаївська обл.	
10	Вивчення динаміки зсувних процесів узбережжя в районі м. Іллічівськ	Сапко Олександр Сергійович, Одеська обл.	III
11	Характеристика штучного відслонення в межах місцевого урочища	Вакуленко Дарія Миколаївна, Полтавська обл.	II
12	Дослідження внутрішньої будови та структурно-механічних характеристик пісковиків	Мащенко Віталій Володимирович, Рівненська обл.	III
13	Геосайти Сумської області як об'єкти науково-пізнавального туризму	Довгаль Богдан Миколайович, Сумська обл.	III
14	Термобаричні умови південної прибортової зони Дніпровсько-Донецької западини	Німець Олександр Дмитрович, Харківська обл.	II

15	Геоекологічний стан ґрунтів агрогосподарства «Отрада Агро» Новотроїцького району Херсонської області	Буглак Ігор Ігорович, Херсонська обл.	
16	Геологічний фактор у розвитку рельєфу долини річки Дністер у Хмельницькій області	Дацюк Дмитро В'ячеславович, Хмельницька обл.	
17	Геологічні процеси на території Канівських дислокацій	Кропивка Поліна Володимирівна, Черкаська обл.	III
18	Геологічні етапи формування Буковинського Придністров'я (на прикладі території с. Василів)	Гривул Анатолій Михайлович, Чернівецька обл.	II
19	Сучасний стан та перспективи розвитку торфового родовища Гнилуське	Овдей Кирило Сергійович, Чернігівська обл.	
20	Аналіз особливостей формування відкладів східної та південно-східної частини Керченського півострова на межі раннього та пізнього меотису	Вернигоров Гліб Денисович, м. Київ	III
21	Вплив плікативних і диз'юнктивних деформацій на формування берегової лінії Гераклеїського півострова	Шмачков Денис Андрійович, м. Севастополь	
2015 рік			
1	Сланцевий газ – українська надія	Драчук Ольга Олегівна, Вінницька обл.	
2	Геоморфологія і умови формування дюн лівобережжя річки Прип'ять в районі Ратного (Волинське Полісся)	Боровський Богдан Миколайович, Волинська обл.	III
3	Адаптаційні моделі геологічних понять	Цупренко Анжеліка Вадимівна, Дніпропетровська обл.	
4	Промислове виробництво гранітогнейсів Мирополя та його вплив на природне середовище	Стужук Тетяна Володимирівна, Житомирська обл.	
5	Геологічні пам'ятки Закарпаття як перспективні об'єкти розвитку туризму	Товкан Вікторія Миколаївна, Закарпатська обл.	III
6	Сучасні геолого-геоморфологічні процеси на схилах узбережжя Азовського моря в межах України	Нежнова Галина Сергіївна, Запорізька обл.	
7	Видобуток калійної руди на Калушині та проблеми карстоутворення	Тимків Денис Ігорович, Івано-Франківська обл.	III
8	Раціональне використання природних ресурсів на території Рокитнянського району Київської області	Хорунжа Софія Юріївна, Київська обл.	

9	Особливості кристаломорфології кварцу типу «мармароських діамантів» з еоценових відкладів району с. Підполоззя (Воловецький район, Закарпаття)	Крушельницький Андрій Романович, Львівська обл.	I
10	Ґрунти Кілійщини: родючість та використання (на прикладі СВК «Маяк»)	Головченко Юрій Юрійович, Одеська обл.	III
11	Дослідження процесів геохімічної трансформації ґрунту урбанізованих геосистем на прикладі центральної частини міста Кременчука	Мельничук Дмитро Миколайович, Полтавська обл.	III
12	Проектовані палеонтологічні пам'ятки Рівненщини	Орлов Вадим Олександрович, Рівненська обл.	
13	Геологічні передумови видобутку сланцевого газу в Україні та екологічні аспекти його розробки	Кравченко Артем Сергійович, Сумська обл.	
14	Порівняльна характеристика основного пасма Товтрової гряди та її відрогів	Корінь Йосип Васильович, Тернопільська обл.	
15	Газогеохімічна зональність центральної частини південної прибортової зони Дніпровсько-Донецької западини	Німець Олександр Дмитрович, Харківська обл.	II
16	Літолого-стратиграфічна характеристика південно-східної частини Мармароського масиву Українських Карпат (в межах Перкалаб-Саратського межиріччя)	Синиця Анастасія Юріївна, Чернівецька обл.	II
17	Історичний розвиток еласмобранхій в геологічному часі та їх стратиграфічне використання	Сокольський Тимофій Георгійович, м. Київ	II

Орієнтовні теми досліджень учнів МАН України у секції «Геологія, геохімія та мінералогія»

1. Історія геологічних досліджень (регіон дослідження за вибором учня).
2. Геологічна будова (територія дослідження за вибором учня).
3. Відображення змін природи минулого у відкладах (територія дослідження за вибором учня).
4. Вплив геологічної будови на формування та зміни рельєфу (регіон дослідження за вибором учня).
5. Вплив екзогенних процесів на зміни рельєфу (регіон дослідження за вибором учня).
6. Форми похованого рельєфу в межах (місцевість за вибором учня).
7. Типи літологічних порід (регіон дослідження за вибором учня).
8. Корисні копалини (територія дослідження за вибором учня).
9. Нові родовища корисних копалин поблизу (місцевість, назва населеного пункту тощо за вибором учня).
10. Палеогеографічні умови часу утворення (геологічний вік) корисних копалин.
11. Палеогеографічні умови утворення (вид) корисних копалин (назва) родовища.
12. Сліди плейстоценового зледеніння в межах (місцевість за вибором учня).
13. Плейстоценові викопні ґрунти (місцевість за вибором учня).
14. Фауна обраної місцевості в неогені.
15. Флора обраної місцевості в антропогені.
16. Гірські породи та мінерали (місцевість за вибором учня).
17. Мінерали класу силікатів, що зустрічаються на обраній місцевості.
18. Особливості використання облицювального каміння на обраній місцевості.
19. Використання мармуру як виду облицювального каміння на обраній місцевості.
20. Історія дослідження і використання лабрадориту в архітектурі будівель (регіон дослідження за вибором учня).
21. Геологічні особливості утворення каоліну.

СЕКЦІЯ «ГІДРОЛОГІЯ»

Гідрологія – наука, яка вивчає гідросферу, її властивості, процеси і явища, що відбуваються в ній, у взаємозв'язку з атмосферою, літосферою і біосферою. Предметом вивчення загальної гідрології є водні об'єкти – океани, моря, річки, озера, болота, льодовики тощо.

Сучасна гідрологія об'єднує цілу систему наук про складові гідросфери. Основна маса природних вод зосереджена в океанах і морях, значно менша – на суші. Процеси і явища, які відбуваються в океанах і морях, істотно відрізняються від процесів та явищ, що відбуваються у водних об'єктах суші; різні й методи їх вивчення. З огляду на це гідрологія поділяється на дві частини: гідрологію моря і гідрологію суші.

Гідрологія моря (океанологія) вивчає загальні властивості океанів, морів, процеси, які в них відбуваються. Описом окремих морів та океанів займається океанографія.

Гідрологія суші вивчає загальні типові властивості водних об'єктів суші, взаємодію вод із навколишнім середовищем, а також конкретні водні об'єкти. Залежно від об'єкта вивчення її поділяють на гідрологію річок (потамологію), гідрологію озер (лімнологію), гідрологію боліт (болотознавство), гідрологію підземних вод (гідрогелогію), гідрологію льодовиків (гляціологію).

На заняттях секції учні знайомляться із явищами та процесами, що відбуваються у природних водах. Досліджують та аналізують ті фактори, які визначають поширення вод як земною поверхнею, так і земними товщами. У висновках своїх гідрологічних досліджень дають оцінку гідрологічного режиму окремих водних об'єктів і територій, що використовуються для здійснення водогосподарських заходів, спрямованих на раціональне використання водних ресурсів.

У секції «Гідрологія» найбільше тем досліджень учнів присвячено проблемам впливу антропогенного чинника на стан водних об'єктів України та її регіонів; еколого-географічній характеристиці басейнів малих річок України; проблемам їх збереження та використання, а також проблемам дефіциту чистої прісної води в Україні.

**Теми науково-дослідницьких робіт учнів МАН України
у секції «Гідрологія» за роками**

№ п/п	Тема науково-дослідницької роботи	Прізвище, ім'я, по батькові учня, область (місто)	Місце
2013 рік			
1	Еколого-географічна характеристика басейну річки Липи	Пасічник Олена Петрівна, Волинська обл.	III
2	Шляхи вирішення екологічних проблем малих річок на прикладі річки Бахмут	Друпп Павло Андрійович, Донецька обл.	III
3	Моніторинг якості води з джерел нецентралізованого водопостачання м. Житомира	Остапенко Микола Миколайович, Житомирська обл.	III
4	Вплив господарської діяльності на стік річки Латориця	Кіян Наталія Миколаївна, Закарпатська обл.	
5	Геоморфологічні особливості долини річки Кільтиччі	Псьол Сергій Олександрович, Запорізька обл.	
6	Гідроекологічна характеристика та рекреаційне освоєння нижньої течії річки Лукви	Сиротюк Богдан Анатолійович, Івано-Франківська обл.	III
7	Еколого-гідрологічний аналіз р. Полтви в межах міста Львова	Машталір Юрій Васильович, Львівська обл.	II
8	Аналіз режиму стоку річки Дніпро за весь період спостереження на Кременчуцькому гідропосту з 1877 по 1960 рр.	Коваленко Валерія В'ячеславівна, Полтавська обл.	
9	Еколого-географічні особливості водно-болотного комплексу «Озеро Тухове»	Маркевич Тетяна Михайлівна, Рівненська обл.	II
10	Фізико-географічна характеристика та екологічний стан Зеленого озера	Голець Ірина Віталіївна, Сумська обл.	
11	Проблема дефіциту чистої прісної води у контексті сталого розвитку людства	Подвірна Юлія Вікторівна, Тернопільська обл.	
12	Гідрологічний режим та розрахунки водного балансу річки Сіверський Донець	Калашник Дар'я Романівна, Харківська обл.	
13	Вплив геоморфологічної будови долини на гідрологічні характеристики річки Кищина	Максименюк Михайло Андрійович, Черкаська обл.	II
14	Гідроекологічна характеристика малих річок Новоселицького ступінчасто-терасового лісостепового району	Кадельник Артур Вікторович, Чернівецька обл.	I
15	Дослідження змін річки Дніпро під впливом людської діяльності за допомогою картографічного методу (в межах Києва)	Єфіменко Ірина Миколаївна, м. Київ	
16	Зміни розподілу середньорічної температури поверхні Індійського океану при сучасному потеплінні клімату	Сичова Ніна Сергіївна, м. Севастополь	

2014 рік			
1	Вплив Сабарівського гідровузла на навколишні ландшафти	Бубновська Наталія Юріївна, Вінницька обл.	
2	Геоекологічний стан річково-басейної системи Серни	Матвіюк Оксана Олександрівна, Волинська обл.	III
3	Оцінка антропогенного навантаження на річку Боржаву	Юска Аліна Ігорівна, Закарпатська обл.	
4	Геоморфологічні та гідрологічні особливості річки Буртиччі	Псьол Сергій Олександрович, Запорізька обл.	
5	Гідроніми Івано-Франківської області як джерело краєзнавчих знань	Липовецька Оксана Андріївна, Івано-Франківська обл.	
6	Оцінка екологічного стану басейну річки Роськи	Дячук Олена Вікторівна, Київська обл.	II
7	Мала гідроенергетика в Українських Карпатах: еколого-гідрологічні аспекти	Лейцось Андрій Михайлович, Львівська обл.	III
8	Аналіз зміни рівня води в річці Сула за 2012 рік (за даними гідрологічного поста)	Васильняк Дмитро Іванович, Полтавська обл.	
9	Геологічні передумови і чинники розвитку долини р. Случ (на прикладі ділянки від с. Більчаки до м. Березне)	Швед Інна Миколаївна, Рівненська обл.	I
10	Гідрологічна характеристика р. Сейм в межах Сумської області	Безродна Тетяна Борисівна, Сумська обл.	
11	Гідрологічні особливості ріки Сіверський Донець в районі села Петрівське Балаклійського району Харківської області	Норцова Анна Вікторівна, Харківська обл.	III
12	Вплив геоморфологічної будови долини на гідрологічні характеристики річки Кищихи	Максименюк Михайло Андрійович, Черкаська обл.	III
13	Характеристика гідротехнічних споруд річки Черемош (верхня течія)	Киращук Анатолій Васильович, Чернівецька обл.	II
14	Гідрогеохімічний аналіз вод природних підземних джерел на території м. Києва	Баламут Володимир Ігорович, м. Київ	III
15	Глобальне потепління клімату та його вплив на сірководневу зону Чорного моря	Андрєєв Роман Вікторович, м. Севастополь	
2015 рік			
1	Рациональні методи та технології очистки стічних вод басейну річки Південний Буг у межах Вінницької області	Лебедовський Артем Володимирович, Вінницька обл.	
2	Стан Білоозерської водоживильної системи Дніпро-Бузького каналу в межах Волинської області	Островська Марина Борисівна, Волинська обл.	
3	Характеристика сучасних флювіальних процесів в руслі р. Тиса на ділянці перетину	Тудовші Андрій Васильович, Закарпатська обл.	

	Вулканічного пасма		
4	Гідроенергетичний потенціал і його екологічно безпечне використання в басейні р. Білий Черемош	Сеник Юрій Олегович, Івано-Франківська обл.	III
5	Дослідження гідрохімічного режиму річки Рось в межах міста Богуслава	Лисенко Марія Анатоліївна, Київська обл.	III
6	Дослідження якості води річок Солокії та Річинці за макрзообентосом	Ігнатюк Марія Андріївна, Львівська обл.	III
7	Комплексна оцінка джерел живлення та причин обміління Куяльницького лиману з використанням технологій 3D-моделювання та математичної статистики	Лук'янова Олена Олександрівна, Одеська обл.	
8	Еколого-гідрологічний аналіз стану заплави р. Псел у межах ландшафтного заказника «Заплава Псла»	Зобенко Арсеній Васильович, Полтавська обл.	III
9	Геоекологічний аналіз басейну річки Замчисько	Михайлова Наталія Олександрівна, Рівненська обл.	III
10	Гідрологічний режим та характеристика течії р. Лозова	Гричановський Сергій Валерійович, Сумська обл.	
11	Гідрологічні особливості та екологічний стан річки Гнізна в межах заказника «На куті»	Мацелюх Вероніка Романівна, Тернопільська обл.	
12	Вплив діяльності людини на малі річки (на прикладі річки Мокрий Мерчик)	Огер Микола Володимирович, Харківська обл.	II
13	Мала гідроенергетика регіонального рівня на прикладі Хмельницької області	Поліщук Микола Миколайович, Хмельницька обл.	II
14	Аналіз антропогенного навантаження на малі річки Маньківського району Черкаської області (на прикладі річок Кищина та Маньківочка)	Дубина Андрій Миколайович, Черкаська обл.	I
15	Гідроекологічна характеристика поверхневих вод Кіцманського району	Дарчук Божена Володимирівна, Чернівецька обл.	III
16	Природні умови та господарська діяльність як головні чинники формування гідрологічного й гідрохімічного режимів річки Борзенки	Потапчук Павло Віталійович, Чернігівська обл.	
17	Особливості розподілу хімічних компонентів у природних джерелах міста Києва	Баламут Володимир Ігорович, м. Київ	

Орієнтовні теми досліджень учнів МАН України у секції «Гідрологія»

1. Стан і проблеми річок (регіон за вибором учня).
2. Льодовий режим річок України.
3. Гирла як специфічні природні водні об'єкти.
4. Загальна гідрологічна та гідрохімічна характеристика Чорного моря.
5. Загальна гідрологічна та гідрохімічна характеристика Азовського моря.
6. Джерела живлення та водний режим річок України.
7. Болота на території України та їх вплив на гідрологічний режим річок.
8. небезпечні гідрологічні явища на території України.
9. Лимани України, їх значення та використання.
10. Катастрофічні паводки на Закарпатті.
11. Водні ресурси України та їх використання.
12. Селі, їх походження та засоби боротьби з ними.
13. Лавини, їх походження та засоби боротьби з ними.
14. Історія розвитку гідрологічних досліджень в Україні.
15. Мережа гідрометеорологічних спостережень в Україні: історія і сучасний стан.
16. Особливості гідрологічного режиму в дельті Дунаю.

ЗМІСТ

Передмова	3
Секція «Географія та ландшафтознавство»	6
Секція «Кліматологія та метеорологія»	14
Секція «Геологія, геохімія та мінералогія»	20
Секція «Гідрологія»	27

**ТЕМАТИКА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
УЧАСНИКІВ ІІІ ЕТАПУ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНКУРСУ-ЗАХИСТУ НАУКОВО-
ДОСЛІДНИЦЬКИХ РОБІТ
УЧНІВ – ЧЛЕНІВ МАН УКРАЇНИ**

**Відділення наук про Землю
2012–2015 роки**

Інформаційно-аналітичні матеріали

Упорядники – З. Курлова, С. Швець
Відповідальні за випуск – О. Лісовий, канд. філос. наук, С. Лихота

Коректор – А. Саїбова
Дизайн обкладинки – Б. Лісовський